

“Alternatif Küreselleşme” hareketinin politik anatomisi

Burak Gürel

Kasım 1999'da ABD'nin Seattle kentinde yapılan Dünya Ticaret Örgütü toplantısının işçi sendikalarından radikal gençlik örgütlerine ve değişik politik hareketlere uzanan geniş bir koalisyon tarafından düzenlenen militan eylemler sayesinde felce uğratılması yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Uluslararası burjuvazinin hizmetindeki medyanın bazı önemli köşe yazarlarının Seattle'daki kitlesel eylemlerin ardından “oluşturulan ittifakın çok kısa süre içinde parçalanarak dağılacağı” tahminlerinin birkaç ay içinde boşa çıkması¹ ve uluslararası sermayenin temsilcilerinin biraraya geldiği zirve toplantılarına karşı düzenlenen eylemlerin giderek artan bir tempoda tüm dünyaya yayılması başta ABD sermaye sınıfı olmak üzere uluslararası burjuvaziye şaşkınlığa uğrattırırken, ortaya çıkan muhalefet hareketi dünya solunun da yoğun olarak tartıştığı bir konu haline geldi.

Küreselleşme karşıtı hareketin açığa çıkardığı potansiyeller

Bu süreçte ortaya çıkan muhalefet hareketinin kısa sürede büyüyerek etkinlik kazanması dünya solunun lehine bir dizi sonuç üretmeye aday gözükü-

¹ Christophe Aguiton, *Bu Dünya Bizim-Başka Bir Küreselleşmenin Aktörleri*, çevirenler: Umur Konuş, Burcu Onar, İstanbul: İthaki, 2005, s. 296.

yordu. Birincisi, tüm bu hareketler “uluslararası burjuvazinin (müttefikleriyle birlikte) uluslararası işçi sınıfına ve büyük emekçi kitlelerine açtığı bir savaş”tan başka bir şey olmayan “küreselleşme” politikasını hedef tahtasına oturtuyordu.² Uluslararası Para Fonu’na (IMF), Dünya Bankası’na, Dünya Ticaret Örgütü’ne ve diğer sermaye örgütlerine karşı gösteri yapan kitleler, emperyalist ülkelerdeki neoliberal politikalara karşı durmakla yetinmiyor, emperyalizme bağımlı olan ülkelere kemer sıkma ve liberalleşme politikalarının dayatılmasına da karşı çıkıyordu. İkinci olarak, bu eylemler “küreselleşme”nin “insan iradesinin bir ürünü olduğunu ve karşıt bir irade ile püskürtülebileceğini” gösteriyordu. Üçüncüsü, özellikle emperyalist ülkelerde düzenlenen küreselleşme karşıtı eylemler “küreselleşme”yi yalnızca az gelişmiş ülkelerin bağımsızlığına bir saldırı olarak sunmaya çalışan ve emperyalist ülkelerin işçi sınıfının küreselleşme politikalarından yararlandığını iddia eden milliyetçi solun tezlerini çürütüyor ve gerçek anlamda “enternasyonalist” bir yönelişin kendine alan açmasına -en azından- imkân veriyordu.³ Son olarak, anti-kapitalist fikir ve hareketlerin güç kazanmaya başlaması yirmi yıldan uzun bir zamandır düşünce hayatına etki eden postmodernizmin gücünü yitirmesine yol açabilecek bir ortamın oluşmasına neden oluyordu.⁴ Bu durum, Marksizme hem teorik alanda hem de güncel siyaset alanında öne çıkabilme imkanı sunuyordu.

Gelgelelim Seattle’dan günümüze değin geçen altı yılı aşkın süre zarfında bu potansiyellerin gelişmesi bir yana, küreselleşme politikasına karşı başlayan muhalefet hareketinin pek çok önemli kazanımını yitirdiğini görmek mümkün. Bu olumsuz sonuç elbette tesadüfen ortaya çıkmadı. Hareketin önderliğini ellerine geçiren farklı kökenden gelen reformist hareketler, küreselleşme karşıtlığı fikrini aşındırarak ve yerine daha insancıl, “alternatif” bir küreselleşme olabileceği yanılmasını yaygınlaştırarak hareketin rotasını de-

2 *Seattle, Davos, Bangkok, Washington, Melbourne, Prag- IMF’ye, Dünya Bankası’na, Dünya Ticaret Örgütü’ne “Küreselleşme”ye Karşı Direniş, İşçi Mücadelesi Güncel Tartışmalar Dizisi: 1*, editör: Kemal Ülker, İstanbul: Ütopya, 2000, s. 11, 41.

3 a.g.e, s. 41.

4 Alex Callinicos, *Anti-Kapitalist Manifesto*, çeviren: Derya Kömürçü, İstanbul: Literatür, 2004, s. 12. Elbette bu tespiti belirli bir ihtiyatı muhafaza ederek yapmakta yarar var. “Postmodernizm bugün tarih olmuştur” diyen Callinicos dahi, bu teorinin özellikle Kuzey Amerika’daki akademik kurumlardaki etkinliğini büyük ölçüde devam ettirdiğine dikkat çekiyor (a.g.e, s. 13-14). Bu arada, Callinicos’un “entelektüel toparlanma”nın temsilcileri olarak andığı yazarların (örneğin Antonio Negri, Michael Hardt ve Naomi Klein) ortaya koyduğu ürünlerin postmodernizmin etkisini azaltmak bir yana, postmodernizmin sol içindeki etkisini artırmaya yaradığını da tespit etmek gerekiyor. Callinicos’un pek çok konuda olduğu gibi bu konuda da fazla iyimser davrandığını görüyoruz.

Devrimci Marksizm

ğiştirmeye çalıştılar. Bunu yaparken, uluslararası sermaye çevreleri ile bu çevrelerin karşısına dikilen kitleleri barıştırmaya yönelik bazı hamleler yapıldılar. Devrimci yapıların etkisiz kalışı, hareket içindeki bazı grupların örgütlü bir duruş ortaya koymaktan imtina etmeleri ve reformistlerin anti-demokratik müdahaleleri sonucunda Dünya Sosyal Forumu'nun kurumsallaşması ile doruğuna çıkan bir tür "küresel reformizm" harekete hakim kılındı. Bu yazı dahilinde, küreselleşme karşıtı hareketi evcilleştirerek düzen sınırları içine çeken reformist oluşumların uyguladıkları siyasetlere yakından bakacağız. Öncelikle "küresel reformizm" in en önemli iki bileşeni olan Brezilya Emekçiler Partisi'nin (PT) ve Yurttaşlarla Dayanışma Amacıyla Finansal İşlemlerin Vergilendirilmesi Derneği'nin (ATTAC) küreselleşme karşıtı harekete dayattıkları politikaları kısaca açıklayacağız. Başını bu iki örgütün çektiği reformist stratejinin bir ürünü olan Dünya Sosyal Forumu'nun (DSF) mali kaynaklarını, iç işleyişini ve siyasetini gözden geçireceğiz. Yazının ikinci kısmında hareketin radikal (hatta devrimci) kanadını oluşturduğunu iddia eden iki temel siyasi bileşene odaklanacağız: Antonio Negri, Michael Hardt ve John Holloway gibi entelektüellerin temsil ettiği ve hareket içinde ciddi etkisi bulunan *Otonomculuk* ve Lev Trotskiy'in "geçiş talepleri" yöntemini kullandığını iddia eden ancak gerçekte reformizme soldan payanda olan *Dördüncü Enternasyonal Birleşik Sekretaryası* ve *Uluslararası Sosyalizm* akımı. Bu bölümün ardından, incelediğimiz tüm akımların ortak paydası olan "alternatif küreselleşme" hareketinin reformizmini düzenlenen eylem ve toplantılara müdahale ederek geriletmeyi hedefleyen devrimci Marksist hareketlerin konumlarını inceleyeceğiz. Yazının sonunda ise hareketin bugününe dair sonuçlar çıkarmaya çalışacağız.

Reformizmden neoliberalizme:

PT ve alternatif küreselleşme hareketi

Brezilya Emekçiler Partisi (PT), 1978-79'da Brezilya'da yaşanan devasa işçi seferberliklerinin ürünü olarak 1980 yılında kurulan bir partidir. Latin Amerika'da solun yeniden yükselişinin en önemli örneği olan bu parti, başından itibaren devrimci ve reformist eğilimleri içinde barındırdı. Devrimci ve reformist eğilimlerin birleşik bir işçi partisi içinde uzun süre bir arada yaşamayacağı kuralı, PT deneyimince de doğrulandı.

Parti sosyalist bir söylemden neoliberalizmle uzlaşmaya doğru adım adım evrildi. 1980'li yıllar boyunca bir işçi partisi olduğunu ve sosyalizmi hedeflediğini ısrarla savunan PT, 1990'larda ideolojik ve programatik açılardan sosyalizmden uzaklaşmaya, sosyal demokratik bir söylem benimsemeye

yöneldi. Bu sağa kayışın yaşandığı dönem boyunca parti tamamen Lula ve çevresindeki bürokratik kliğin denetimine geçti. Partinin taban örgütleri yalnızca seçimlerde çalışacak komiteler düzeyine indirgendiler.⁵ 1993 yılında iki devrimci Marksist grup tüzük hükümlerine uymadıkları bahanesiyle partiden atıldı.⁶ Gerçek nedense her iki grubun da partinin reformist yönelişine karşı muhalefet etmesiydi. 1998 seçimlerine gelindiğinde bu parti sosyalizme biçimsel olarak atıfta bulunmaktan bile imtina eden bir duruma getirilmişti.⁷ 2003 yılındaki başkanlık seçimleri ise on yılı aşkın süredir işleyen sağcılaşma sürecinin doruk noktasına ulaştığını gösterdi. Seçimlere Liberal Parti adındaki burjuva partisiyle ittifak kurarak giren PT, iktidara geldikten sonra emekçi sınıflara karşı önceden başlatılmış olan neoliberal saldırı politikasını kararlılıkla sürdürdü. Burjuvazi ile emekçi sınıflar arasındaki sınıfsal çelişkinin açıkça görüldüğü kamu emeklilik karşı reformu ve toprak reformu gibi alanlarda ağırlığını tamamen sermaye sınıfı lehine koydu.⁸

PT hükümetinin uyguladığı dış siyasetin ulusal alandaki neoliberal yönelimiyle birebir uyum gösterdiği açıktır. Örneğin “Haiti’nin seçilmiş başkanı Aristide’i devirdikten sonra ülkeyi eski sömürgeci güç Fransa ile birlikte işgal eden ABD’nin silahlı güçlerinden işgal görevini (Kirchner Arjantin’i ile birlikte) devralmıştır. Bolivya’da 2003 ve 2005 halk ayaklanmaları sırasında Brezilya burjuva düzen güçlerine güvence vermiş, petrolün ve gazın millileştirilmesine karşı çıkmıştır. Bütün bu örneklerin gösterdiği gibi, Brezilya Lula döneminde Latin Amerika’da düzenin bekçiliğine soyunmuştur.”⁹

Böyle bir politika izleyen partinin “küreselleşme karşıtı” bir hat izlemesi elbette mümkün değildi. Dünya solunun uzlaşmacı bir çizgiye uyumlu hale getirilmesi çabalarının başarısızlığa uğramasına yol açabilecek en ufak bir inisiyatifin dahi önlenmesi PT’nin ve başkan Lula’nın öncelikleri arasında olmuştur. Bugünkü Dünya Sosyal Forumu’nun kurulması sürecini başlatan girişimlerin en önemlileri PT’den gelmiştir. Küreselleşme karşıtı eylemlerin başlamasının çok öncesinde, 1990 yılında Latin Amerika kıtasındaki bazı sol parti ve grupları bir araya getiren ve PT’nin yerel yönetimi elinde tuttuğu Sao Paulo kentinde toplanan Sao Paulo Forumu’nu kurmaya girişen de PT olmuştu. Böylelikle daha sonraki “sosyal forumlar” sürecinin tohumları atılmış oldu. Sao Paulo Forumu’nun genel siyasi çizgisi Lula’nın sosyal libera-

5 Sungur Savran, “Brezilya’da Lula Faciası”, *Praksis*, no: 14, Kış-Bahar 2006, s. 135.

6 Savran, “Brezilya’da Lula Hükümetinin Bir Yılı- Post-Leninizmin İflası”, *İşçi Mücadelesi*, no: 10, Ocak-Şubat 2004, s. 83.

7 Savran, “Brezilya’da Lula Faciası”, s. 135.

8 a.g.e, s. 134.

9 a.g.e, s. 133.

Devrimci Marksizm

lizmiyle büyük uyum gösterdi. Dünya Sosyal Forumu'nun da, ilk Sao Paulo Forumu'ndan on bir yıl sonra (2001), yine Brezilya'da ve PT'nin o sırada yerel yönetimini elinde tuttuğu bir diğer kentte, Porto Allegre'de gerçekleşmiş olması tesadüf değildir.¹⁰

“Sosyal Forum” sürecinden yazının ilerleyen bölümlerinde daha ayrıntılı olarak söz edeceğiz. Fakat PT bahsini kapatmadan önce bu partinin küreselleşme politikasına ilişkin gerçek tutumunun açıkça gözlemlendiği bir alana kısaca bakalım. Bilindiği gibi, 1999'dan günümüze değin düzenlenen tüm ey-lemelerde sıklıkla vurgulanan konulardan birisi emperyalizme bağımlı ülkelerin borçlarının derhal iptal edilmesiydi.¹¹ Bir diğer önemli talep ise sermayenin tek tek tüm ülkelere giriş ve çıkışı üzerinde hükümetlerin daha fazla denetim hakkının bulunmasıydı.¹² “Alternatif küreselleşme” hareketinin başını çeken, sosyal forumların öncülüğünü yapan PT'nin her iki konuda da sicili oldukça bozuktur. Dış borçlar reddedilmemiş ve emperyalist ülkelere ve kredi kuruluşlarına yapılan borç servisi devam ettirilmiştir. Dış borçların reddedilmesinden çok daha az radikal bir tutum olan sermaye kontrolü konusunda da PT hiçbir adım atmamıştır. Lula, başkanlığa seçilmesinden dört ay önce, Haziran 2002'de, “Brezilya Halkına Mektup” adıyla bilinen deklarasyonda, seçildiği takdirde kendinden önceki hükümetin bütün finansal taahhütlerine uyacağını ve uluslararası finansal akımları hiçbir biçimde engellemeyeceğini açıklamıştır. Ardından, IMF'nin yıldırım hızıyla hazırladığı programa bütün öteki adaylarla birlikte Lula da kefil olmuştur. PT'nin iktidardaki icraatı da buna uyum göstermektedir: 2002'de % 3,75 düzeyinde gerçekleşen faiz dışı fazlayı, IMF'nin hiçbir baskısı olmaksızın, kendi iradesiyle 2003'te % 4,25'e, 2004'te ise % 4,5'e yükseltmiştir. Aynı dönemde faiz oranı da % 25'ten % 26,5'e yükseltilmiştir. IMF icra direktör yardımcısı Anne Krueger'in ekonomi alanındaki “başarılı” politikalarından dolayı Lula'yı kutlaması anlamlıdır. ABD Hazine Bakanı John Snow ise, PT'nin ekonomi politikasının kendisini çok etkilediğini ve cesaretlendirdiğini açıklamıştır.¹³

Fazla söze gerek yok. PT, kapitalizmin ve onun küreselleşme politikasının hizmetkârıdır. PT'nin politikasında herhangi bir “alternatif” unsur keşfetmeye çalışmak yersizdir. PT'nin küreselleşme karşıtı harekete ihanet dışında verebileceği hiçbir şey yoktur:

10 F. Levent Şensever, *Dünya Sosyal Forumu-Alternatif Küreselleşme Hareketi ve Küresel Direniş*, İstanbul: Metis, 2003, s. 27.

11 Callinicos'un deyişiyle, bu talep “hareketin bugünlere gelmesine yardımcı olmuştur ve onun önceliklerinden birisi olmaya devam etmektedir.” (Callinicos, s. 138).

12 a.g.c, s. 139.

13 Savran, “Brezilya'da Lula Faciası”, s. 128, 129.

Bugün PT, ATTAC ve ortaklarınca her geçen adımda daha fazla evcilleştirilmiş olan “alternatif küreselleşme” hareketi Cenova’da Carlo Giuliani adında bir genci şehit verirken kime karşı savaşıyordu? G-8’e. Bundan tam dört yıl sonra Lula G-8 toplantısında bütün dünya karşısında teşhir olmuş üç B’nin (Bush, Blair, Berlusconi) yanında “aile fotoğrafı” çektiriyor! Carlo Giuliani ile bugünkü Lula, bu kadar açık biçimde barikatın iki yanındadır. Aynen MST’li topraksız köylülerle Lula hükümetinin yetkilileri arasındaki görüşmelerde iki tarafın sınıfsal barikatın iki farklı tarafında olması gibi. PT’nin evrimi, alternatif küreselleşme hareketini eleştirisiz biçimde olumlu bulan bütün sosyalistleri bu hareket üzerinde yeniden düşünmeye sevk etmeli.¹⁴

PT’nin, ATTAC örgütü ile işbirliği halinde “küreselleşme karşıtı hareket”e karşı hazırladığı bir tuzak olan sosyal forumların niteliğini incelemeye önce ATTAC örgütünün izlediği çizgiyi anlamak gerekiyor.

Küreselleşmeyi “düzenleme” hayali: ATTAC ve Tobin Vergisi

Dünya kapitalizminin 1973-74 döneminden itibaren içine girdiği krizin üstesinden gelinmesi için sermaye sınıfının organik aydınları değişik önerilerde bulundular. Bu aydınlardan biri de 1981 yılında Nobel Ekonomi Ödülü’ne layık görülen James Tobin’di. Tobin’in finansal işlemlerden ve hareketlerden vergi alınması önerisi, 1970’li yıllarda dolarla altın arasındaki konvertibilitenin sona ermesi ile birlikte ortaya çıkması muhtemel olan finansal spekülasyonları önlemeyi amaçlıyordu.¹⁵ Daha sonra “Tobin Vergisi” olarak adlandırılacak olan bu öneriyi yeniden gündeme getiren Yurttaşlarla Dayanışma Amacıyla Finansal İşlemlerin Vergilendirilmesi Derneği (ATTAC) 3 Haziran 1998’de Fransa’da kuruldu. Kuruluşunun *Le Monde Diplomatique* dergisinde resmen açıklandığı Ekim 1998’den itibaren hızla büyüyerek başlangıçta 3500 olan üye sayısını kısa sürede 30.000’e çıkardı. Coğrafi olarak da genişleyen ATTAC’ın, AB üyesi ülkelerin tamamında, Polonya, Macaristan, Kanada, Japonya gibi Avrupa ülkelerinde, bazı Afrika ülkelerinde ve Latin Amerika ülkelerinin neredeyse tümünde temsilcilikler açtı.¹⁶

ATTAC’ın yaygın örgütlülüğüne karşın, oldukça antidemokratik bir işleyişe sahip olduğunu gözlemlemek mümkün. Örgütün 70 kişiden oluşan kurucu heyeti (toplam üye sayısının binde 23’ü) yönetimin yüzde atmışlık bö-

14 a.g.e, s. 146.

15 Aguiton, s. 290.

16 Şensever, s. 123.

Devrimci Marksizm

lümünü belirliyor! Geriye kalan yüzde kırklık bölüm ise örgüt üyelerinin yüzde 99.77'si tarafından seçiliyor!¹⁷ Her fırsatta “geleneksel yapılar”ın antidemokratik işleyişinden şikayet eden reformistlerin bu denli antidemokratik davranmalarının esas nedeni örgütün radikal sol/ sosyalist siyasi yapılar tarafından etkilenmesinden çekinmeleri. ATTAC’ın kurucusu olan Bernard Cassen’in sözleri antidemokratik işleyişin pişkince savunulmasından başka nedir ki:

Yerelerde “entrizm” olgusunu görebilirsiniz- örgütlü siyasi gruplar, ele geçirmek üzere yerel komitelere katılıyor. Bugüne kadar her seferinde başarısız oldular. Ulusal yapımızda, ele geçirilecek olan güç orada değil; girişimler karşısında bu kanıtlandı. Baştan itibaren bu türden taktiklerin işlemeyeceğini açıkça belirtmek önemliydi. Ve geçen Kasım ayında yeni bir yönetim seçtik- 18 kişi, sadece “evet” veya “hayır” oylarıyla bir blok liste üzerinden kurucular tarafından, ve geriye kalan 12 kişi de üyeler tarafından, istedikleri kişiye oy vererek seçildi.¹⁸

ATTAC’ın örgütlü siyasi yapıların etkinliğine, bunun da ötesinde genel olarak “siyaset” fikrine olan alerjisinin bizatihi başka türlü bir siyasete denk düştüğünü fark etmemek olanaksız. Bu siyasetin adı reformizmdir. Ama bu reformizm eski tip reformizmden farklı olarak neoliberal bir kapitalist işleyişle barışık, yeni tipte bir reformizmdir. ATTAC’ın referans olarak aldığı ve talep ettiği vergiye adını veren James Tobin’in şu sözleri oldukça ilgi çekici: “Bu küreselleşmeye eleştirel yaklaşan hareketle hiçbir ilişkim yok. Ben inançlı bir serbest piyasa savunucusuyum. Dünya Bankası ve IMF’yi önemli kurumlar olarak görüyorum.”¹⁹ Tobin’in finansal işlemlerin vergilendirilmesini talep etmesinin nedeni “uluslararası para piyasalarına istikrar getirerek serbest ticaretin gelişmesini sağlamaktı. Yani vergi sadece spekülasyona karşıdır, ‘küreselleşme’nin bütününe tam tersine desteklemektedir.” Tobin bu öneriyi “ülkelerin, kendilerini ‘sıcak para’nın sarsıcı hareketlere maruz bırakmadan pazarlarını [dış dünyaya] açmalarını güvence altına alarak, serbest ticareti özendirilmeye yönelik bir yol” olarak düşünmüştü.²⁰

ATTAC önderliğinin Tobin gibi açıktan neoliberalizm savunusu yaptığı-

17 a.g.e, s. 132.

18 Bernard Cassen ile söyleşi, “On the Attack”, *New Left Review*, no: 19, Ocak-Şubat 2003, aktaran: Şensever, s. 132.

19 Winfried Wolf’un *Sozialistische Zeitung*’un 11/10/2001 tarihli 11. sayısında çıkan yazısından aktaran: Şensever, s. 210.

20 Savran, “ ‘Alternatif küreselleşme’ mi, ‘proleter enternasyonalizmi’ mi?: *İmparatorluk*’a Reddiye”, *Praksis*, no: 7, Yaz 2002, s. 260.

nı iddia etmiyoruz. Ne var ki ortada duran gerçek de son derece açık: Tobin vergisi, uluslararası kapitalizmle ve hatta onun en saldırgan biçimi olan “küreselleşme” ile çelişmez. Bu öneri, dünyanın pek çok farklı ülkesinde neoliberal politikaların uygulanmasında birinci derecede sorumluluğu bulunan isimler tarafından gündeme getirilmiştir. Türkiye’den bir kaç örnek vermek bu noktada uygun olur. Türkiye’ye ekonomi programını yürütmesi için neredeyse IMF tarafından atanan Kemal Derviş, kamuoyu önünde defalarca Tobin Vergisi’ni savunmuştur.²¹ Mart 2005’te aynı öneri bu kez İş Bankası genel müdürü Ersin Özince tarafından yapılmıştır. 15 Mart 2005 tarihli *Sabah* gazetesinin konuyla ilgili haberine bakalım:

Türkiye İş Bankası Genel Müdürü Ersin Özince... kısa vadeli yabancı sermaye çıkışının piyasayı bozmaması için vergi benzeri önlem alınmasını (Tobin Tax) iste[di]... Maliye Bakanlığı döneminde kısa vadeli yabancı sermaye çıkışlarına vergi getirmek isteyen Zekeriya Temizel, Özince’ye destek verdi. Temizel, “Sıcak paranın ülkelere getirdiği hiçbir şey yok. Kısa vadeli sermaye Türkiye’de kısa sürede yüzde 32 kazanç elde etti. Sermaye kısa süre içinde büyük kazanç elde ediyorsa neden bir kısmını vergi olarak ülkeye bırakmasın ki” dedi.²²

Son olarak, Hürşit Güneş’in bu konuda yazdıklarına göz atalım: “Kısa vadeli sermaye akımlarının sınırlı kalması, ya da Tobin vergisi dediğimiz devingenliği engelleyen düzenlemelerin olması gerekiyor. Ayrıca böyle bir sisteme geçerken cari işlemlerde ciddi bir açığın bulunmaması gerekiyor. Ya da önden bir devalüasyonla işe başlanması.”²³

ATTAC önderliğinin Tobin Vergisi’ni talep ederken yalnız olmadığı açık değil mi? Yukarıda sayılan isimlerin çoğunun (Ersin Özince, Kemal Derviş, Hürşit Güneş) kapitalizmi bir yana bırakın, neoliberalizmle bir dertleri olduğuna inanılabilir mi? Ortada duran gerçeğin adını koymakta yarar var: Gerek neoliberal karar alıcıların gerekse de ATTAC türünden reformist oluşumların niyeti sermaye hareketlerinden son derece düşük oranlı bir vergi almak suretiyle onu düzenlemeye çalışmak. ATTAC önderliği düzenleme işini de emperyalist kurumlara havale etmiş görünüyor. ATTAC’la bağlantılı bir bilima-

21 Levent Akbay, “Tobin Vergisi ve Çıkış”, <http://www.malihaber.com/modules.php?name=Encyclopedia&op=content&tid=30559>, 30/09/2003.

22 “Sıcak paraya vergi gelsin mi’ tartışması”, <http://www.sabah.com.tr/2005/03/15/eko104.html>, 15/03/2005.

23 Hürşit Güneş, “Yeniden Sabit Kura Geçelim Mi?”, <http://www.milliyet.com.tr/2004/02/05/yazar/gunes.html>, 05/02/2004.

Devrimci Marksizm

damı olan Heikki Patomaki “nihai olarak reformdan geçirilmiş bir Birleşmiş Milletler’e bağlı olarak faaliyet gösteren bir evrensel kurum haline gelecek Tobin Vergisi Örgütü” kurulmasını öneriyor. Kamal Malhorta ise “küresel düzeydeki yönetişimin yerel, ulusal ve bölgesel (ama özellikle ulusal) düzeylerin emrinde olması”nı sağlayacak bir Dünya Finans Otoritesi’nin kurulması gerektiğini yazmıştır. ATTAC sözcüleri, Avrupa Birliği’ni de bir düzenleme aktörü olarak gördüklerini ifade ediyorlar.²⁴

Tablo açıktır: ATTAC, Tobin vergisi türünden öneriler ortaya atarak mücadeleyi düzen içi kanallara akıtmaya çalışmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, ATTAC önderliğinin Avrupa sosyal demokrasisiyle, özellikle de Fransa’daki Sosyalist Parti ile sıcak ilişkilere sahip olması da gayet anlaşılır bir durumdur. Dahası, ATTAC’ın Fransa şubesinin başkan yardımcısı Susan George’a göre, alternatif küreselleşme hareketi kuracağı ittifaklara ABD emperyalizminin iki köklü partisi olan Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Parti’nin bazı üyelerini ve sigorta sektöründekiler gibi bazı çokuluslu şirketleri de dahil etmelidir.²⁵

ATTAC’ın emperyalist savaş konusundaki tavrına da göz atmakta yarar var. 11 Eylül saldırılarının ardından ABD’nin Afganistan’a saldırısı gündeme geldiğinde Susan George ABD’nin açtığı savaşa karşı çıkılmaması gerektiğini yazdı.²⁶ ATTAC önderi Bernard Cassen ise Irak Savaşı sırasında Fransa-Almanya ekseninin benimsenmesi gerektiğini, en başta da cumhurbaşkanı Jacques Chirac’ın desteklenmesi gerektiğini savunarak ABD’ye karşı Avrupa Birliği’ni müttefik olarak gördüğünü açıkça ortaya koydu.²⁷

ATTAC’ın küreselleşme tahayyülünü özetledikten sonra, kuruluşunda büyük rol oynadığı Dünya Sosyal Forumu’na ve genel olarak “sosyal forum”lar sürecine yakından bakalım.

24 Callinicos, s. 83.

25 Susan George, *The Lugano Report: Preserving Capitalism in the 21st Century*, Londra: Pluto Press, 1999, aktaran: Chris Harman, “Anti-kapitalizm: Teori ve Pratik”, içinde: Chris Harman, Peter Morgan, Roni Margulies, *Küreselleşme ve direniş*, İstanbul: Z Yayınları, 2001, s. 86. Sermaye kontrollerinin tam istihdam sağlama kapasitesine sahip olduğunu ileri süren James Crotty ve Gerald Epstein da Avrupa Birliği’nin iyi bir düzenleme kurumu işlevi görebileceğini savunuyorlar (Crotty, Epstein, “In Defence of Capital Controls”, içinde: *The Globalization Decade- A critical reader* (derleyenler: Leo Panitch, Colin Leys, Alan Zuege ve Martin Konings), The Merlin Press, 2004, s. 95, 96).

26 Şensever, s. 128.

27 a.g.e, s. 129, 130.

Dünya Sosyal Forumu: Küreselleşme karşıtlığını evcilleştirmenin aracı

Bilindiği gibi, küreselleşme sürecine muhalefet eden hareket ilk başta “küreselleşme karşıtı hareket” olarak adlandırılıyordu. Bu ismin “ulusalçı çağrışımları olduğu” sonradan keşfedildi! Oysa burada yalnızca bir isim sorunu bulunmamaktadır. Başından itibaren enternasyonalist bir yönelime sahip olan hareketin sözde “ulusalcılığını” keşfetmek ulusal ölçeği bir kurtuluş çerçevesi olarak kabul eden, bu yüzden zaman zaman ulusalçı tavır alan ATTAC gibi örgütlerin yahut Brezilya’yı “dünyanın önde gelen devletleri” arasına sokmayı hedeflediğini sıklıkla tekrarlayan Lula’nın haddine değildir! Dolayısıyla bu isim değişiminin nedenini hareketin seyrine bakarak anlamak gerekiyor. 1999’da Seattle gösterileri (hatta “Seattle Savaşı”) olarak anılan olayların ardından 2000’de Prag’da düzenlenen gösterilerin son derece militan bir muhtevası vardı. 2001’de Cenova’da çatışmalar hareketin ilk şehidini vermesiyle sonuçlandı. Tam da bu süreç esnasında harekete hakim olan eğilimlerin (en başta PT ve ATTAC) hareketin tutumunu yumuşatmayı amaçlayan çalışmaları gözlemlendi. Hareket “giderek düzenle diyalog kuran bir kurumlaşmaya doğru evrilmeye başladı.”²⁸

Bu durum Dünya Sosyal Forumu (DSF) sürecini başlatan öznelere bakıldığında daha da açıklık kazanıyor. PT’nin sosyal forumlara ev sahipliği yapma ve onları himaye etme konusundaki net tavrından yukarıda söz etmiştik. Aynı biçimde ATTAC da başından itibaren sosyal forumlar sürecinde kilit bir konumda bulundu. ATTAC’ın kurucusu Bernard Cassen’in Dünya Sosyal Forumu’nun isim babası olduğu biliniyor. Ayrıca forum sürecini başlatan üç kişiden biri de Cassen.²⁹ Cassen, *New Left Review* dergisinin kendisiyle yaptığı mülakatta “Forum’un pratik anlamda temel olarak bir Brezilya ‘operasyonu’ olduğunu, Fransa ATTAC’ın bunun arkasında durduğunu” belirtmiştir.³⁰ Forum sürecini başlatan bu iki unsurun gerçek niyetinin ne olduğunu DSF İlkeleri adlı metnin dokuzuncu maddesine bakarak anlamak mümkün. Bu maddede göre, siyasi parti temsilcileri veya askeri örgütler foruma katılamaz. Buna karşılık, ilkeler metnini “kabul eden devlet liderleri veya parlamento üyeleri kişisel olarak katılmak üzere foruma davet edilebilir.”³¹ Burada ATTAC’ın iç işleyişinin bir benzerini görmek mümkün. Devlet liderle-

28 Savran, “Brezilya’da Lula Faciası”, s. 145, 146.

29 Şensever, s. 124.

30 a.g.e, s. 114.

31 a.g.e, s. 36.

Devrimci Marksizm

ri ve parlamento üyeleri siyasi parti üyesi değil mi? Forum onlara serbest, silahlı mücadele veren örgütlere-örneğin Irak, Kolombiya veya Haiti'deki direniş gruplarına- yasak! Bu madde forumun reformizme ve "sosyal" neoliberalizme (!) kapıları sonuna kadar açtığını gösteriyor. Dahası, sözünü ettiğimiz tüzük maddesinin de içinde bulunduğu DSF İlkeleri adlı metnin değiştirilmesi de yine aynı metin tarafından yasaklanmış durumda. Üstelik, bu ilkeleri hazırlayan DSF Brezilya Örgütlenme Komitesi'nin ve Uluslararası Konsey'in bu yetkiyi nereden ve kimden aldıkları da meçhul!³²

Dünya Sosyal Forumu'nun mali kaynakları da kuruluşunun ardında yatan mantığa uygun olarak hazırlanıyor. Daniel Gluckstein mali kaynaklar ile politik çizgi arasındaki bağı net biçimde vurguluyor:

Sosyal Forum buraya bakanlarını gönderen çeşitli hükümetlerce destekleniyor. Sosyal Forumu düzenleyenlerin kitapçıları, onları 'katılımcı demokrasi' modeline teşvik eden Dünya Bankası tarafından basılıyor. Katılımcılar arasında Kiliselerin ve özellikle son derece etkili Brezilya Kilisesinin temsilcileri, hükümet temsilcileri, uluslararası kuruluşların temsilcileri, ve elbette, doğrudan doğruya kapitalist sınıfın temsilcileri yer alıyor. Dünya Sosyal Forumu'nun internet sayfasında "Destekçiler ve Sponsorluklar" başlığı altında aşağıdaki açıklama görülür: "DSF birçok şirketten, örgütten ve kuruluştan kurumsal destek almaktadır. Bu destekler olmaksızın DSF gerçekleşemezdi." Bu açıklamaların yapıldığı web sayfasında Dünya Sosyal Forumu'nun "sponsorları" ile ilgili olarak inanılması güç ayrıntılara yer veriliyor. Ford Kuruluşlarıyla (dünyanın en büyük çok uluslu şirketlerinden biri) birlikte bulunan Petrobras (özelleştirme yolunda ilerleyen Brezilyalı petrol şirketi) ve Banco do Brasil Kuruluşu (uluslararası finansal sistemle ve büyük ABD bankalarıyla yakın ilişkisi olan bu banka Brezilya'nın en büyük bankalarından birisidir)! Derneklere bakıldığında, ilk sırada OXFAM ve onun Belçikalı, Danimarkalı, İngiliz ve Amerikan yan kuruluşları yer almaktadır. Bu, dünyanın en etkileyici NGO'su Dünya Bankası'ndan ve Avrupa Birliği'nden hatırı sayılır bir "yatırım" almaktadır.³³

Bu türden bir iç işleyiş mantığına ve mali altyapıya sahip olan Dünya Sosyal Forumu'nun politik işlevini kapitalist sistemin "aşırı yanlarını törpülemek" olarak tanımlamak mümkün. DSF'nin Ocak 2003'te düzenlenen

32 a.g.e, s. 115.

33 Daniel Gluckstein, "Emek Gücü Bir Meta Değildir Sloganı Üzerine", *Patronsuz, Generalsız, Bürokratsız Sosyalizm*, no: 25/6, Haziran 2004, s. 98. Eylemci grupları sivil itaatsizlik teknikleri konusunda eğiten Ruckus Derneği ise 2001 yılında Unilever şirketinden 100.000 dolarlık bir yardım almıştır (Callinicos, s. 78).

üçüncü toplantısında konuşan DSF Örgütlenme Komitesi üyesi Maria Luisa Mendonça, Davos'ta düzenlenen Dünya Ekonomik Forumu ile Porto Alegre'de düzenlenen Dünya Sosyal Forumu'nun bir tür işbölümü anlayışı içinde çalışması gerektiğine dikkat çekerek, “Farklı etkinliklerden söz ediyoruz. Davos ticaret için yapılanmış, biz ise burada sivil toplum için bir alan inşa ediyoruz” demiştir.³⁴ DSF'nin Ocak 2005'te Porto Alegre'de gerçekleşen beşinci toplantısı sırasında bir konuşma yapan Birleşmiş Milletler Milenyum Gelişme Hedefleri Kampanyası'nın başkanı Salil Shetty'nin sözleri de bu durumu teyit ediyor: “Davos'ta bizim konulara ilginin yüksekliği baskı aracı olarak kalmamızın önemine işaret ediyor.”³⁵ Kemal Derviş de kendisini Dünya Sosyal Forumu'na yakın hissettiğini vurguluyor.³⁶ Bu durumu Dünya Sosyal Forumu'nun değişen seyrinde de gözlemlemek mümkündür:

Porto Alegre, Seattle veya Cenova ile karşılaştırıldığında evcil bir şenlik görüntüsü veriyordu. Düzenin çeşitli unsurlarıyla diyalog da giderek ön plana çıkıyordu (İkinci Dünya Sosyal Forumu'nda Soros ile diyalog hatırlansın); hatta Dünya Sosyal Forumu veya Avrupa Sosyal Forumu'nda hareket düzenin temsilcilerini de kucaklamaya başlıyordu (eski IMF'ci Stiglitz). Sonunda hakim unsurlar hareketin kendini niteleyişini bile değiştireceklerdi: hareket “küreselleşme karşıtı” (anti-globalizasyon) adını bir kenara bırakarak “alternatif küreselleşme” hareketi (alter-globalizasyon) haline geliyordu.³⁷

Ocak 2005'de düzenlenen 5. DSF'de bu değişimin vahim sonuçları gözler önüne serildi. ABD ve Fransa'nın BM aracılığıyla işgal ettikleri Haiti'den çekilirken işgali Brezilya'daki PT iktidarı devralmıştı. İşte o PT'nin sözcülerine, işgali destekleyen Fransız Komünist Partisi'ne ve Fransız Sosyalist Partisi'ne kürsüler sonuna kadar açılırken, bu emperyalist işgale karşı silahlı mücadele yürüten Haiti'deki işgal karşıtlarına ilkeler metni uyarınca söz verilmedi! Bu durum “alternatif küreselleşme” hareketinin bazı unsurlarının işi emperyalizmin taşeronluğuna kadar götürebildiklerini ortaya koydu.³⁸ Ocak 2006'da Venezuela'nın başkenti Caracas'ta yapılan Sosyal Forum da bu durumu değiştiremedi. Chavez'in Lula ve Bolivya devlet başkanı Eva Morales'e destek çıkması ve kitle katılımının zayıf kalması göze çarptı.³⁹

34 Şensever, s. 55, 56.

35 “Dünya Sosyal Forumu'nun beşincisi yapıldı: ‘Alternatif küreselleşme’den ‘alternatif emperyalizm’e mi?’, *İşçi Mücadelesi*, no: 16, Ocak-Şubat 2005, s. 74.

36 a.g.e, s. 74, 75.

37 Savran, “Brezilya'da Lula Faciası”, s. 146.

38 “Dünya Sosyal Forumu'nun beşincisi yapıldı: ‘Alternatif küreselleşme’den..”, s. 75.

39 “DSF'nin onurunu Chavez de kurtaramadı”, *İşçi Mücadelesi* gazetesi, no: 5, Şubat 2006.

Otonomizmden emperyalizme mi?

Otonomizm tek bir talebin etrafında kampanyalar örgütlemekten hükümet dışı kurumlarda (NGO) çalışmaya, şiddet içermeyen doğrudan eylemlerde yer almaktan yerel toplulukların örgütlenmesine, alternatif yaşam tarzı oluşturmaktan kooperatifler kurmaya vb uzanan gevşek ve farklı türden ideolojik konumları ve politik eylemlilikleri kapsamaktadır. Bazı yorumcular Kara Blok türünden, polise ve mülkiyete karşı şiddet kullanmayı genel yöntem olarak benimseyen anarşist (veya anarşizan) grupları da bu çerçeveye dahil etmektedir.⁴⁰ Otonomizmi diğer akımlardan ayırıştıran iki temel unsur bulunmaktadır. Bunlardan ilki resmi siyaset içinde uzlaşmalarda bulunma veya manevra yapma anlayışının reddidir. Bu red, mücadele eden insanların yaratıcılığına ve “otonomi”sine (özerkliğine) yapılan vurgularla tamamlanır. Otonomizmin ikinci önemli unsuru sistemin bütününe yönelik stratejik hedeflerin ve buna bağlı olarak oluşturulan devrimci örgütlenmelerin kabul edilmemesidir. Otonomizm devrimci örgütlenmeyi kitle hareketinin ikame edilmesine yönelik “totaliter” bir proje olarak tanımlar ve mahkûm eder. Parti fikrine tamamen karşı çıkmayan otonomistler ise (Harman bu çizgiye “soft otonomizm” adını veriyor) partilerin toplumsal hareketlere müdahale etmesi gerektiğini düşünürler.⁴¹ Otonomizmin örgütlenme(me) anlayışının doğal sonucu bu hareketin küreselleşme karşıtı hareketin içindeki reformist yapıların hareketin yönünü saptırması karşısında örgütlü bir tavır ortaya koymamasıdır. Merkezi örgütlenmeyi reddeden, eylemden eyleme tavır alan ve yerel ölçeği aşacak türden örgütlenmeler yaratamayan Kara Blok, *Tutte Bianche* (Beyazlılar) vb. grupların alanın tamamen reformizme terkedilmesinde ciddi sorumluluğu bulunmaktadır.

Otonomizmin söz konusu tavrı politik stratejinin reddi anlamını taşır. Siyasi anlaşmazlık noktalarının mücadelenin varlığı sayesinde aşılabileceğini savunan bu yaklaşıma göre zaten stratejiye gerek yoktur. Devrimci strateji fikrinin reddi her şeyin “şimdi”, “şu anda” yapılması gerektiği fikriyle birleş-

40 Chris Harman, “Spontaneity, Strategy and Politics”, *International Socialism Journal*, no: 104, Güz 2004, <http://www.isj.org.uk/index.php4?id=12&issue=104>. Bu noktada Kara Blok’la ilgili bir parantez açmak gerekiyor. Kara Blok bir örgüt değil, anarşist ve bazı otonomcu grupların alternatif küreselleşme hareketinin her bir eylemi sırasında eylem alanında kurdukları ittifakın ismi. Bu grubun kitleleri seferber etme gibi bir amacı yok. Eylem stratejisi ise kapitalist iktidarın sembolleri olarak gördükleri lüks arabaları tahrip etmek ve polisle çatışmak. Bu haliyle alternatif küreselleşme hareketinin uzlaşmacı tutumundan farklılaşsa da, kitle hareketini işçi iktidarı hedefi ekseninde siyasallaştırmanın önünde bir engel teşkil ettiği de çok açık.

41 a.g.e.

tirilir. Örneğin John Holloway’e göre, Meksika’daki Zapatista hareketi bir yandan devlet makinesini işlemez hale getirirken diğer yandan da otonom konumunu koruyabildiği için örnek alınması gereken bir harekettir.⁴² Harman’ın da belirttiği gibi, Holloway’in yaklaşımı sosyal demokrasinin öncü figürlerinden Eduard Bernstein’in “Hareket her şeydir, nihai hedef hiçbir şey” anlayışıyla uyum içindedir.⁴³ Herşeyin ya şimdi yapılacağı ya da hiçbir zaman yapılmayacağı anlayışı radikal dönüşümcü bir çizginin benimsenmesinden ziyade, var olanın olduğu kadarıyla kabul edilmesi anlayışını güçlendirir:

Anarşist-otonomcu yaklaşım...bir nedenden ötürü, başarısızdır: sisteme karşı gerçek bir direniş gücüne potansiyel olarak sahip bulunan toplumsal güçlerin neler olduğunu görememek ve dolayısıyla bu direniş gücüne potansiyel olarak sahip bulunan toplumsal güçlerin neler olduğunu görememek ve dolayısıyla bu güçleri harekete geçirme çabası içinde olmamak. Sisteme karşı gerçek anlamda savaşıma gücünden yoksun her hareket, sistemin kendi üzerinde yarattığı basınca direnemeyerek, bir süre sonra sistemle uzlaşma eğilimleri göstermeye başlar. Sisteme sistematik olarak karşı çıkmanın yerini, sistemle barış içinde bir arada yaşama, hatta sistemin kabulü alır.⁴⁴

Bunun doğal politik sonucu reformizmdir. Bu durum Hardt/Negri ikilisinin formüle ettiği “dünya vatandaşlığı”, “sosyal ücret” ve “herkes için garantili gelir” taleplerinde de açıkça görülür. “Sosyal ücret” ve “herkes için gelir” taleplerinin Avrupa’daki neoliberal uygulamaları meşrulaştırmak için kullanıldığını biliyoruz. Örneğin Almanya’da işsizlik yardımının tasfiye edilmesi gündeme getirilirken bunun yerine esasen “yoksulluk yardımı” seviyesini aşmayacak bir sosyal yardımın konmaya çalışılıyor.⁴⁵ Türkiye’de de yoksul ailelere her ay 50 veya 100 milyon lira yardım yapılmasını öngören “sosyal politika” önerilerinin yaygınlaştığını biliyoruz. Dolayısıyla Hardt/Negri ikilisinin otonomizminin reformizmden kopuş anlamına gelmediğini tespit etmek mümkün.

Hardt/ Negri ikilisinin solda yarattığı kafa karışıklığının esas kaynağı ise emperyalizmin miyadını doldurduğu, yerine ulusötesi bir “imparatorluk” for-

42 Holloway’in Zapatista hareketi konusundaki değerlendirmesi abartılıdır. Zapatista hareketi, Meksika’nın “sanayi ve tarımsal merkezlerinden uzak bir bölgeye sıkıştı kaldı ve Meksika kapitalizmi çok geçmeden ayaklanmayı kendisi için bir tehlike olmaktan çıkardı” (Harman, “Anti-kapitalizm..”, s. 85.

43 a.g.e.

44 Harman, “Anti-kapitalizm..”, s. 98.

45 Emre Arslan, “Almanya’da *İmparatorluk* Tartışmaları: Bayat bir Teori Kokteylinden Tadınca...”, *Praksis*, no: 11, Yaz 2004, s. 106.

Devrimci Marksizm

munun hakim olduğu iddiasında yatıyor. Bu tespit iki temel yanlışı beraberinde getiriyor. Birincisi, kapitalizmin ulus formunu tamamen aşabileceğini öne sürdüğü için ona ilericilik atfediyor. Bu anlayışa göre Avrupa Birliği ulusların aşıldığı yeni bir formu temsil ettiği için ilericidir. Negri'nin (reformistlerin bile "hayır" oyu verilmesi çağrısı yaptığı) Avrupa Birliği Anayasası'na neoliberallere paralel olarak "evet" oyu verilmesi çağrısı yapması otomizmden emperyalizm destekçiliğine varıldığını gösteriyor. Ulusal devletlerin yok olduğu fikrinin ikinci sonucu ise işçi sınıfının -ki bu ikili bunun yerine amorf bir kavram olan çokluk (*multitude*) kavramını öneriyorlar- her ulusun sınırları içinde iktidarı zaptetmesi anlayışının reddedilmesidir. Özetle, Hardt/ Negri ikilisinin "alternatif küreselleşme" anlayışı tamamen neoliberalizmin ve emperyalizmin eline oynayan bir siyasete kapı açmaktadır.⁴⁶ Daha önce, ATTAC ve PT'nin küreselleşmeci çerçeveyi benimseyen "ulusçu" akımlar olduklarını belirtmiştik. Yukarıda üzerinde durduğumuz noktalar dikkatlice incelendiğinde, "alternatif küreselleşme" anlayışının arı biçimde Hardt/ Negri ikilisi tarafından temsil edildiği görülebilir.

Geçiş Programı'nı reformizmle karıştırmak: Bir-Sek'in "alternatif küreselleşme"si

Alternatif küreselleşme hareketi içinde oldukça etkin gruplardan biri de Trotskist kökenli Dördüncü Enternasyonal Birleşik Sekreteryası'dır (Bir-Sek). Bu politik akımın önde gelen sözcüleri alternatif küreselleşme hareketiyle ilgilenen geniş bir kesimce tanınmakta ve takip edilmektedir. Bu akımın liderlerinden Daniel Bensaid ve (Bir-Sek önderi olmasa da bu akımla özdeşleşmiş olan) Michael Löwy hareketin etkisiyle şekillenmekte olan genç aydın kuşağının yoğun olarak etkilendiği entelektüellerdir. Bunun yanı sıra, Bir-Sek'in Fransa seksiyonu Devrimci Komünist Birlik'in (LCR) lideri Alain Krivine ile sendikacı ve ATTAC sözcüsü Christophe Aguiton da alternatif küreselleşme hareketinin bilindik simalarıdır.

Bir-Sek'in alternatif küreselleşme hareketi içindeki yerini incelemeden önce bu grubun politik evrimini kısaca ele alalım. İkinci Dünya Savaşı sonrasında şekillenen ve Trotskizmin bağımsız örgütsel varlığının tasfiyesi anlamına gelen Pablocu eğilimin mirasçısı olan bu hareket 1960'lı ve 1970'li yıllarda özellikle Latin Amerika'daki Kastroculuğun etkisiyle Leninist partinin

⁴⁶ Bu konuda ayrıntılı bir değerlendirme için şu yazıya bakılabilir: Burak Gürel, "Antonio Negri ve AB Anayasası Referandumu: 'Alternatif küreselleşme'den 'alternatif emperyalizm'e", *İşçi Mücadelesi*, no: 18, Yaz 2005, s. 87-92.

inşası yerine gerilla örgütleri kurma çabası içine girmiş ve Dördüncü Enternasyonal hareketi içindeki tüm itirazlara rağmen bu yönelimini sürdürmüştü. Bu süreçte sayısız kadroyu maceracı girişimlerde heba eden Bir-Sek, 1990’lı yılların başlarında tüm dünyada etkisini artıran sol liberalizmin etkisine girdi. Bu dönemde “Leninist parti” anlayışı ve “proletarya diktatörlüğü” hedefinden tamamen vazgeçen⁴⁷ Bir-Sek’in temel yönelimi birleşik sol partiler içinde, bu partilerin reformist önderlikleriyle herhangi bir mücadeleye girişmeden konumlanmaktı. Bu yönelimin en iyi örneği Bir-Sek’in Brezilya seksiyonu olan *Sosyalist Demokrasi* eğiliminin PT içindeki performansdır. PT’yi Leninist parti yolundaki bir taktik olarak görmek yerine onu yeni tipte bir parti olarak kutsayan ve Leninizmin yerine ikame eden Bir-Sek önderliği, PT’nin sağcılaşma sürecine seyirci kaldı. 1993’te PT içindeki iki devrimci Marksist grup Lula önderliği tarafından partiden uzaklaştırılırken *Sosyalist Demokrasi* eğilimi bu karara sesini çıkarmadı.⁴⁸ Bu eğilimin lideri Machado’ya göre Lula önderliğinin “sınıfın çıkarlarını kollama konusunda geçirdikleri sınavlar göz ardı edilemez”di!⁴⁹ PT’nin Porto Allegre belediyesinde 1990 yılından itibaren uyguladığı, daha sonra sağcı partilerin yerel yönetimleri tarafından da örnek alınan ve Dünya Bankası tarafından takdire şayan bulunan sözde “katılımcı bütçe” uygulaması Bir-Sek’in önde gelen teorisyenlerinden Löwy tarafından “doğrudan demokrasi” örneği olarak tanımlanmıştı!⁵⁰ Bir-Sek’in bu teslimiyetçi tutumu, PT’nin Liberal Parti ile ittifak kurarak seçimlere girmesi sürecinde doruk noktasına çıktı. Devrimci Marksizmin temel siyasi ilkelerinden biri olan burjuvaziyle sınıf işbirliğine girmemek, koalisyon hükümetlerinde yer almamak ilkeleri Bir-Sek’in Brezilya seksiyonu tarafından ayaklar altına alındı. Tüm bu süre zarfında hem Bir-Sek önderliği hem de *Sosyalist Demokrasi* eğiliminin mensupları sınıf ihanetine seslerini çıkarmadılar. Bu unsurlardan biri olan Heloisa Helena PT’nin yönelimini fazla liberal bulup muhalefet etmeye başlayınca Lula ekibi tarafından partiden atıldı. Bu olaydan sonra *Sosyalist Demokrasi* ekibinin bazı unsurları partiden ayrılarak Sosyalizm ve Özgürlük Partisi’nin (P-SOL) kuruluş çalış-

47 Luis Oviedo, “15th Congress of the Revolutionary Communist League of France-The LCR repudiates the dictatorship of the proletariat-A half century after the communist parties did so”, *Prensa Obrera*, no: 826, 20/11/2003; Daniel Gaido, “Of renegades and united secretariats: some historical reflections”, *Prensa Obrera*, no: 829, 11/12/2003.

48 PT’den ihraç edilen devrimci Marksist gruplardan biri şu anda Dördüncü Enternasyonal’in Yeniden Kuruluşu Koordinasyonu’nun (DEYK) Brezilya temsilcisi olan *Causa Operaira*, diğeri ise Uluslararası İşçi Birliği Dördüncü Enternasyonal’in (LIT-CI) Brezilya seksiyonu olan PSTU’dur (“The Lambertist open letter”, *Prensa Obrera*, no: 843, 25/03/2004).

49 Savran, “Brezilya’da Lula Hükümeti’nin Bir Yılı..”, s. 84.

50 Savran, “Brezilya’da Lula Fâciası..”, s. 136.

Devrimci Marksizm

malarına başladılar. Bu olayın ertesinde Bir-Sek'in bazı önderleri PT içinde kalmaya devam eden "Brezilyalı yoldaşlarına" (!) mektup yazarak onları eleştirdi.⁵¹ Yıllar süren sağcılaşma ve onun doğal sonucu olan sınıf ihanetine ses çıkarmayan bu önderlik böylece eleştirel tavrını ortaya koymuş oluyordu!

Devrimci Marksist gelenek açısından yüz karası bir örnek oluşturan bu olayın baş sorumlusu olan Bir-Sek önderliği, "küreselleşme karşıtı hareket" in "alternatif küreselleşme" hareketine dönüştürülmesinde de büyük bir pay sahibi oldu. Bu yazı içinde gerçek karakteri sergilenen Dünya Sosyal Forumu, Bir-Sek çevresi tarafından "yeni bir enternasyonal" in başlangıç noktası olarak görülüyor. Dünya Sosyal Forumu'nu protestonun ötesinde, radikal bir alternatif arayışı olarak gören Michael Löwy'e göre⁵², forumun da içinde olduğu hareket "Beşinci Enternasyonal" in çekirdeğini oluşturmaya adaydır.⁵³

Reformistlerle birlikte "Beşinci Enternasyonal" kurmayı tasarlayan Bir-Sek kendisini her açıdan bu hareketin reformizmine adapte etmiştir. Örneğin Trotskiy'in 1938 yılında kaleme aldığı *Geçiş Programı*'nın en önemli bileşenlerinden biri olan ve bugün geçmişte olduğundan çok daha güncel bir talep olan "özel bankaların kamulaştırılması ve kredi düzeninin devletleştirilmesi"⁵⁴ talebi yerine, bu yazıda içeriği teşhir edilen Tobin Vergisi'ni savunan Bir-Sek, ATTAC hareketine ciddi hiçbir eleştiri yönelmemektedir. Fransa seksiyonu LCR, ATTAC'ın kuyruğuna o derece takılmıştır ki, "Attac'ın 'Wolfowitz'in Dünya Bankası başına getirilmesine karşı' dilekçesini kendisininmiş gibi sahiplenerek" şöyle demektedir: "Bir hükümetin Dünya Bankası başkanı olacak adayı belirleyebileceği saydam ve demokratik olmayan atama sürecini reddediyoruz (...) Kimin Dünya Bankası'na liderlik edeceği yoksulluğu ortadan kaldırmak için yürütülen uluslararası çabaların geleceğini etkileyecek önemli bir sorundur."⁵⁵ Bu cümleler Bir-Sek'in ATTAC'ın başını çektiği Dünya Bankası'nı reforme etme yönelimiyle uyum gösterdiğini orta-

51 Bu mektubun metni için bkz: Daniel Bensaïd, Francisco Louçã, Michael Löwy, "Letter from FI leaders to the Brazilian DS", http://www.internationalviewpoint.org/article.php?id_article=586&var_recherche=letter, Şubat 2005.

52 Löwy, "Ulus Devlet, Milliyetçilik ve Sosyalizm", çeviren: Masis Kürkçügil, içinde Löwy, *Ulusal Sorun, Enternasyonalizm ve Küreselleşme*, İstanbul: Yazın, 2005, s. 147.

53 Löwy, "Beşinci Bir Enternasyonal'e Doğru Mu?", çeviren: U. Aydın, içinde Löwy, *Ulusal Sorun, Enternasyonalizm ve Küreselleşme*, s. 149-160.

54 Lev Trotskiy, *Geçiş Programı-IV. Enternasyonal'in Kuruluş Belgesi*, çeviren: Zeynep Gök, İstanbul: Kardelen, 1992.

55 Emmanuel Kazan, " 'Dokuzuncu Adam' ve Öre Çıkarılmasının Ardındaki Nedenler", *Patron-suz, Generalsız, Bürokratsız Sosyalizm*, no: 33, Kasım 2005, s. 60.

ya koyuyor.

Bir-Sek'in Avrupa Birliği karşısındaki tavrı da hayli ilginç. Avrupa Birliği'nin ortadan kaldırılmasından söz etmeyip “Sosyal Avrupa” gibi muğlak ifadelerle yetinen Bir-Sek'in Fransız seksiyonu LCR'nin yayın organı *Rouge* aynen şöyle yazıyor: “Türkiye işçilerinin Avrupa Birliği'nin dışında kalmakta herhangi bir çıkarları yoktur... Sınırların açılması, ülkelerinin Avrupa alanına entegrasyonu yaşamlarını değiştirmeyecek ama ücretleri üzerindeki aşığıya doğru basıncı bir ölçüde azaltacak.”⁵⁶ Sermaye sınıfının kurduğu her türlü birliğin gerici olduğu basit gerçeği üzerinden atlayarak “Türkiye işçilerinin Avrupa Birliği'nin dışında kalmakta herhangi bir çıkarları yoktur” sonucuna varan LCR sözcülerinin tutumunu reformizmden ayırıştırmak mümkün değildir.

Özetlemek gerekirse, Bir-Sek devrimci Marksizmin başta Geçiş Programı olmak üzere en temel programatik tutumlarını terk ederek reformizme payanda olmaktadır.

Devrimci müdahale ile adaptasyon arasında salınmak: Uluslararası Sosyalizm

Sovyetler Birliği'ni “devlet kapitalizmi” olarak niteleyen teziyle Dördüncü Enternasyonal'den kopan Tony Cliff tarafından kurulan Uluslararası Sosyalizm (*International Socialism*) akımı bugün özellikle İngiltere'deki SWP'nin (Sosyalist İşçi Partisi) prestiji ve Alex Callinicos ve Chris Harman gibi önde gelen sözcülerinin uluslararası Marksist entelijensiya içindeki ağırlığı sayesinde alternatif küreselleşme hareketi içinde belirgin bir güce sahip durumda. *Uluslararası Sosyalizm* akımını bu yazı çerçevesi içinde incelediğimiz akımlardan ayıran üç temel özellik mevcut. Bunlardan ilki bu akımın uluslararası sermayenin örgütleri karşısında net bir tutum takınması. Örneğin Bir-Sek'in aksine bu akım AB'nin ilga edilmesini savunuyor ve Türkiye'nin AB'ye girmesine karşı çıkıyor. İkinci önemli farklılık emperyalist savaş konusundaki tutumda yatıyor. Bugün Bir-Sek de dahil olmak üzere pek çok akımın emperyalist işgale karşı silahlı direniş konusundaki tutumu muğlaklığını korurken, bu akım işgal karşıtı silahlı direnişin meşru bir hak olduğunu savunuyor. Üçüncü farklılık ise bizzat bu yazının konusu olan alternatif küreselleşme hareketiyle ilgili. Bu akım, hareketin reformist ve devrimci kanatları bulunduğunu ve devrimcilerin hareketin içinde hegemonya mücadelesi vermesi gerektiğini vurguluyor; hatta Bir-Sek gibi grupları harekete

56 *Rouge*, no: 2090, 9 Aralık 2004; aktaran Kazan, “ ‘Dokuzuncu Adam’ ..”, s. 63.

soldan müdahale etmekten imtina ettikleri gerekçesiyle eleştiriyor.⁵⁷

Gelgelelim tüm bu olumluluklar *Uluslararası Sosyalizm*'in harekete ilişkin aşırı iyimser tutumu sayesinde tuzla buz oluyor. Bu akımın Türkiye'deki sözcülerinden Levent Şensever'in şu satırları iyimserliğin de ötesine geçen bir durumun söz konusu olduğunu kanıtlıyor:

Aşağıdan küreselleşme hareketi, dünyanın dört bir köşesinde eylem içinde. Brezilya'da toprakları işgal ediyor, Arjantin'de yollara barikat kuruyor, Filistin'de İsrail tanklarını taşıyor, Chiapas'ta özerklik için mücadele ediyor, Tiananmen Meydanı'nda demokrasi talebiyle tankların altına atıyor, Irak'ta işgalcilere karşı direniyor, Avrupa'da barış için sokağa dökülüyor, Afrika'da Shell'e diz çöktürürken, ilaç tekellerine kök söktürüyor, birçok ülkede özelleştirmeye karşı greve çıkıyor, Türkiye'de Coca Cola'ya karşı savaş açıyor...Hareketin bileşenleri gibi, eylemleri de çeşitli.⁵⁸

Görüldüğü gibi, alternatif küreselleşme hareketi yazarın gözlerini öylesine kamaştırmış ki, bu hareketle hiçbir ilgisi bulunmayan pek çok tarihsel olayı aynı torbaya doldurarak bize "hareketin bileşenleri" olarak sunuyor. Böylece 1989 yılında Çin'in Tiananmen Meydanı'nda gerçekleşen bürokrasi karşıtı kitle gösterileri ile 1987'de başlayan Filistin intifadasının da, Irak'taki silahlı direnişin de "alternatif küreselleşme" amacıyla yapıldığını yazardan öğrenmiş oluyoruz. Yazar bu iddiasına ne ölçüde inanır bilinmez ama bu satırların alternatif küreselleşme hareketinin çerçevesini çizmekte tamamen başarısız olduğu ortada. Şensever'in tuttuğu listeye kendisini doğrudan doğruya "alternatif küreselleşme" çerçevesinde tanımlayan organizasyonlar sırasında yaşanan iki örneği eklersek tablo biraz değişebilir: Londra Sosyal Forumu sırasında kürsüleri işgale karşı silahlı mücadele veren Iraklılara kapatırken işgale sempati besleyen Iraklı örgütlere açık tutuyor, Haiti'de işgal karşıtı direnişi örgütleyen güçlere 5. Dünya Sosyal Forumu'nda söz hakkı vermezken bu işgali destekleyen örgütlere bu hakkı sonuna kadar kullanıyor... Bu listeyi daha da uzatabiliriz.

Aynı türden bir iyimserliğin bir başka örneği de eylemlerin çapının olabildiğince abartılmasında kendini gösteriyor. Örneğin Venezuela'nın başkenti Caracas'ta Ocak 2006'daki 6. DSF sırasında düzenlenen yürüyüşün son derece zayıf olduğunu ve katılımcı sayısının 10 ila 15 bin arasında kaldığını fo-

57 Harman, "Spontaneity.."

58 Şensever, s. 111, 112.

ruma katılan pek çok örgütün internet sitesinden öğrenmek mümkün.⁵⁹ Buna karşın, *Uluslararası Sosyalizm* akımının Türkiye’deki temsilcisi olan Devrimci Sosyalist İşçi Partisi’nin (DSİP) bir üyesi Caracas’taki gösteriye “yaklaşık 100 bin kişinin” katıldığını yazıyor!⁶⁰

Söz konusu aşırı iyimser tutumu paylaşmayan tüm politik yapıları “milliyetçi” olmakla itham eden DSİP sözcüleri, DİSK ve KESK gibi yapıların küresel hareketle birleşme çabalarından övgüyle söz ediyorlar.⁶¹ Birinci iddiadan başlarsak, Türkiye’de “küresel hareket”e eleştirel yaklaşan her politik akımın milliyetçi olmadığı aşıkârdır Elbette Stalinizmin ve Kemalizmin Türkiye solu üzerindeki büyük etkisi bazı sol grupların uluslararası protesto eylemlerine milliyetçi önyargılarla bakması sonucunu vermiştir. Ama içinde devrimci Marksistlerin de bulunduğu bir dizi politik akım, alternatif küreselleşme hareketini tamamen enternasyonalist bir bakış açısıyla eleştiriyorlar. Dolayısıyla, bazı ÖDP sözcülerinin AB karşıtı sol akımları milliyetçi olmakla suçlamasında görülen kolaycılığın ve çarpıtmanın bir benzerini burada da görmek mümkün. Böyle bir çarpıtmanın ardından DİSK ve KESK önderliklerinin olumlu biçimde anılması hayli ilginç. Özellikle DİSK’in sahip çıktığı politik platformun Lula’nın Brezilya’da izlediği siyasi çizgiyle hayli benzer olduğunu görmek gerekiyor. İkincisi, DİSK’in 28 Şubat 1997’deki askeri müdahale sürecinde aldığı tutumu değiştirerek enternasyonalist bir rotaya mı girdiği iddia ediliyor? Öyle ya, DSİP’e göre harekete eleştirel yaklaşanların tümü milliyetçi, sosyal forumlarda boy gösterenlerin çoğu da (eksik veya tutarsız da olsa) enternasyonalist bir yönelime sahip! Oysa gerçek bunun tam aksi. DİSK ve KESK yönetimlerinin radikalleştiğini veya enternasyonalizme meylettğini söylemek olanaksız (DİSK başkanı Süleyman Çelebi’nin sınıf mücadelesini açıktan reddeden ve TUSİAD’a destek veren açıklamalarını hatırlayın⁶²). Gerçek olan, her iki sendikanın da “alternatif küreselleşme” ha-

59 Örneğin bkz: Michael O’Brien, “World Social Forum 2006 Venezuela Fifteen thousand oppose imperialism”, www.socialistworld.net, 28 Ocak 2006; Néstor Pitrola, “Caracas. The Crisis of the World Social Forum The Internationalist Action of the Partido Obrero”, *Prensa Obrera*, no: 932, 02/02/2006; Édouard Diago, “World Social Forum ‘A breath of red air’”, *International Viewpoint*, no: 375, http://www.internationalviewpoint.org/article.php3?id_article=973, Şubat 2006.

60 Yıldız Önen, “Dünya Sosyal Forumu’nda en çok duyulan söz devrim”, <http://www.sosyalistisci.org/arsiv/248/248-16.htm>, 4 Şubat 2006.

61 Şenol Karakaş, “Yeni bir hareket, yeni bir sol”, *Birikim*, no: 197, Eylül 2005, s. 26, 27; Roni Margulies, “Küresel direniş, yurtseverlik ve işçi sınıfı”, a.g.e, s. 32-36.

62 Çelebi’nin tavrı ile ilgili birkaç örnek için bkz: “DİSK ile CNN Türk birlikte parti kuruyor!”, “Çelebi: ‘Sennaye, nereden gelersen gel, yeter ki gel!’”, “Diplomatlar sendikalardan dışarı! sendikalar sınıf mücadelesi aracıdır!”, *İşçi Mücadelesi* gazetesi, no: 3, Aralık 2005; “39. yıldönümünde DİSK ne-reye?”, “Muhallif sendikacılar ne kadar muhalif?”, “Neden Koç da, deri işçisi değil?”, *İşçi Mücadelesi* gazetesi, no: 5, Şubat 2006.

Devrimci Marksizm

reketinin merkezinde duran reformist öznelerle birlikte -başta Avrupa Birliği zemini olmak üzere- bazı zeminleri değerlendirmeye çalışması.

Dolayısıyla DSİP'in kolaycı ve iyimser yaklaşımı bu yazıda ele aldığımız konuyu kavramakta yetersiz kalıyor. Bu yetersizliğin sonucunda, -hareketin devrimci kanadını oluşturma, hareket içinde mücadele etme iddiasına rağmen-⁶³ hareketin geriye doğru gidişine seyirci kalmak ve eleştirel yaklaşımları da sekterlikle suçlamak gibi devrimci müdahale göreviyle ilişkisi bulunmayan tutumlar sözünü ettiğimiz politik akım tarafından benimseniyor.

Devrimci Marksist müdahalenin olanakları

Küreselleşme karşıtlığının alternatif küreselleşmeciliğe dönüştürülmesi sürecinin etkin aktörlerinin incelendiği bu yazıdan mutlak bir umutsuzluk sonucu çıkarılmamalı. İşçi sınıfının ve ezilenlerin içinde bir biçimiyle yer aldığı her türlü hareketin ciddiyetle takip edilmesi, gereken tüm noktalarda harekete müdahale edilerek sınıf uzlaşmacılığına ve kafa karışıklığına karşı devrimci alternatifin öne çıkarılması zorunludur. Aynı şey alternatif küreselleşme hareketi için de geçerlidir. Dünya Sosyal Forumu sınıf uzlaşmacılığının pençesine de düşse, hareketin içinde yer almaya devam eden mücadelecilerle unsurlarla verimli bir ilişki kurmak için eldeki her türlü imkân kullanılmalıdır. Bunun yapılmadığı durumlarda, reformistlerin devrimci Marksizmi sekterlikle suçlayarak mücadele eden kitlelerden yalıtması kolaylaşır.

Bu gerçeği kavrayarak alternatif küreselleşme hareketine müdahale eden azımsanmayacak sayıda devrimci Marksist grup mevcuttur. Bu gruplar, hem milliyetçiliğe hem de "alternatif küreselleşme" taraftarlığına karşı enternasyonalist bir anti-kapitalist alternatifin güç kazanması için mücadele ediyorlar. Başta işçi sınıfı olmak üzere tüm ezilenlerin "küreselleşme" saldırısını, bunun da ötesinde uluslararası kapitalizmi ortadan kaldırmak için örgütlenmesi gerektiğini vurguluyorlar.⁶⁴ İki örnek vermekle yetinelim. Bir tanesi

63 Margulies, s. 36.

64 Devrimci Marksizm, harekete etki eden ulusal ve küreselleşmecilerden farklı, üçüncü bir yolu temsil etmektedir: " 'Küreselleşme'yi bir bütün olarak karşısına alan, emperyalist sistemi dünya çapında yıkmayı hedefleyen, ama tekil uluslar arasındaki ilişkileri ve ulus-devletlerin önemini görmezlikten gelmeyen üçüncü bir pozisyon mümkündür ve mevcuttur. Bu üçüncü pozisyon karşısında ilk ikisi reformizm açısından birleşir: Milliyetçi çözüm varolan burjuva devletlerini güçlendirerek 'küreselleşme' seline karşı kısmi bir baraj oluşturmayı hedeflerken, ikincisi 'küreselleşme'yi karşısına almaz, sadece belirli değişikliklerle bu sistemi reforma uğratmayı hedefler. Buna karşılık, üçüncü yaklaşım, başta işçi sınıfı olmak üzere (her tekil ülkede somut koşullara göre değişen ittifaklar temelinde) büyük ezilen kitlelerin mücadelesi sonucunda sermaye iktidarına son vererek uluslararası burjuvazinin iktidarını ve 'küreselleşme' adını taşıyan sınıf taarruzunu yenilgiye uğratarak başka bir uluslararası uygarlığın temellerini atmayı hedefler." (Savran, "Alternatif..", s. 259).

LIT'in Brezilya seksiyonu olan PSTU'dur (Birleşik Sosyalist İşçi Partisi). Özellikle 5. DSF sırasında PSTU'nun başını çektiği protestolar meydanın Lula ve benzerlerine bırakılmamasını sağlamıştır. Bu protestolar sırasında Lula hükümetinin neoliberal siyaseti mahkûm edilmiş, Haiti'nin işgali kınanmış ve bu işgale vekalet eden Brezilya ve Arjantin ordusunun derhal geri çekilmesi talebi yükseltilmiştir.⁶⁵ Ocak 2006'daki 6. DSF esnasında ise Dördüncü Enternasyonal'in Yeniden Kuruluşu Koordinasyonu (DEYK) öne çıkmıştır. Arjantin'deki *Piquetero* hareketinin önderlerinden, DEYK'in Arjantin seksiyonu olan Partido Obrero'nun (İşçi Partisi) üyesi Néstor Pitrola'nın da içinde yer aldığı DEYK heyeti, toplantı sırasında Lula ve Arjantin devlet başkanı Kirchner gibi emperyalizmle işbirliği yapan sözde solcu devlet başkanlarını eleştirdi. Her iki ülkenin de askerlerini bir an önce Haiti'den çekmesini talep etti. Venezuela'daki Hugo Chavez önderliğinin sınırlılıklarını ortaya koydu.⁶⁶ Sözü ettiğimiz iki örnek de sekterizm tuzağına düşmeden devrimci politikanın yapılabileceğini göstermeleri bakımından anlamlıdır.

Sonuç

Militan bir mücadele hareketi olarak başlayan “küreselleşme karşıtı hareket” en başından beri sınıf uzlaşmasına kapı açan bir kanat ile sınıf mücadelesini temel alan farklı unsurların birarada bulunmasının yarattığı gerilimleri barındırıyordu. Dünya Sosyal Forumu'nun kuruluşu sırasında inisiyatifin tamamen sınıf uzlaşmacı unsurların eline geçmesiyle birlikte, sermaye sınıfının geniş çaplı bir saldırısından başka bir anlam taşımayan “küreselleşme”nin alternatif bir versiyonu olabileceği fikri hareketin içinde yayılmaya başladı. “Alternatif küreselleşme” kavramı küreselleşme karşıtlığının önüne geçti. Dünya Sosyal Forumu vb. kurumlarda hakim olan sınıf uzlaşmacılığının kendisine sağladığı yararları fark eden bazı uluslararası şirketler bu süreci bilfiil destekledi. Hareketin sol kanadı olduğunu iddia eden politik akımların bu sürece seyirci kalması, hatta onu olumlaması, yaşanan olumsuz değişimin derinleşmesine yol açtı. Toplumsal mücadelelerin tümünde sınımanması mümkün olan şu genel kural bu süreçte bir kez daha doğrulanmıştır: devrimci Marksist siyasi öznenin kararlı politik müdahalesinin yokluğu veya zayıflığı durumunda tüm sınıf ve ezilen hareketlerinin düzen içi kanallara akı-

65 “Dünya Sosyal Forumu'nun beşincisi yapıldı: ‘Alternatif ...’”, *İşçi Mücadelesi*, no: 16, Ocak-Şubat 2005, s. 75.

66 “DSF'nin onurunu Chavez de kurtaramadı”, “Caracas'ta bir yıldız: Uluslararası İşçi.” Her iki yazı da *İşçi Mücadelesi* gazetesinin Şubat 2006 tarihli beşinci sayısında yayımlandı.

Devrimci Marksizm

tılması imkân dahilindedir. Bugün bu kuralın olumsuz biçimde doğrulandığına şahit oluyoruz. Fakat bu kuralın hatırda tutulması gereken başka bir yönü daha var: devrimci Marksist siyasi yapıların düzen güçlerine ve reformizme en küçük bir taviz vermeksizin mücadele hareketlerinin içinde güçlenmesi de olasıdır. Dolayısıyla mücadele tamamen kaybedilmemiştir. Devrimci Marksist politik hareketlerin başta Latin Amerika olmak üzere dünyanın farklı bölgelerinde yeniden güç kazandığı günümüz koşullarında kitle hareketlerinin reformizmin ve “sosyal” liberalizmin elinden kurtarılması boş bir hayal değil güncel bir hedeftir.